

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

ВИТЯГ З РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ХАРКІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

22 грудня 2015 року № 143-р/к

Справа № 1/02-291-14

м. Харків

Адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання першого відділу досліджень і розслідувань від 11.12.2015 № 500 про попередні висновки у справі № 1/02-291-14, розпочатій за ознаками вчинення ПРИВАТНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ «МАРШАЛ» (надалі – ПП "МАРШАЛ") порушення законодавства про захист економічної конкуренції, та матеріали цієї справи,

ВСТАНОВИЛА:

В ході дослідження ринків роздрібної реалізації дизельного пального в межах Харківської області (включаючи м. Харків), на підставі подання першого відділу досліджень та розслідувань від 22.12.2014 № 982 про наявність в діях ПП "МАРШАЛ", які полягають у економічно необґрунтованому підвищенні роздрібних цін на дизельне пальне на АЗС, ознак порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України "Про захист економічної конкуренції", у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку роздрібної реалізації дизельного пального в межах частини міжнародної автомобільної дороги М-29 (Харків – Красноград – Перещепино – (М-18)) (міжнародна категорія Е - 105) та міжнародної автомобільної дороги М - 18 (Харків – Сімферополь – Алушта – Ялта), що проходять в районі розміщення смт Нова Водолага Нововодолазького району Харківської області, що знаходяться в 10-км зоні від смт Нова Водолага Нововодолазького району Харківської області, розпорядженням адміністративної колегії Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 22.12.2014 № 347-рп/к розпочато розгляд справи № 1/02-291-14 про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (надалі – Справа).

В результаті збирання і аналізу доказів, з'ясування дійсних обставин Справи встановлено наступне.

ПП "МАРШАЛ" є юридичною особою та зареєстровано Чугуївською районною державною адміністрацією Харківської області 04.04.2003, ідентифікаційний код – 31870046, місцезнаходження: 63523, Харківська обл., Чугуївський район, смт Новопокровка, вул. Гагаріна, буд. 58.

Статут ПП "МАРШАЛ" в новій редакції зареєстрований державним реєстратором 03.11.2010 за номером 1 472 120 0000 000071.

Відповідно до довідки з ЄДРПОУ від 17.04.2013 серії АБ № 605558 одним з видів діяльності ПП "МАРШАЛ" є роздрібна торгівля паливом (код за КВЕД 47.30).

ПП "МАРШАЛ" на автозаправних станціях (надалі – АЗС) використовує позначення "Marshal" та при роздрібній реалізації нафтопродуктів застосовує метод середньозваженої оцінки вибуття запасів.

У розумінні статті 1 Закону України "Про захист економічної конкуренції" ПП "МАРШАЛ", здійснюючи роздрібну реалізацію дизельного пального (або його аналогів) через АЗС за адресою: Харківська обл., Нововодолазьський р-н., с. Павлівка, вул. Жовтнева, 132-а, є суб'єктом господарювання.

За результатами дослідження, здійсненого відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605 (надалі - Методика), з урахуванням пункту 2.2 Методики та згідно зі статтею 12 Закону України "Про захист економічної конкуренції" встановлено наступне.

Дизельне пальне - пальне, вироблене з нафтової або газової сировини, що використовується в двигунах внутрішнього згоряння.

Під роздрібною реалізацією розуміється продаж дизельного пального кінцевому споживачу, який використовує цей товар як моторне пальне, незалежно від форми розрахунків (готівкова, безготівкова, смарт-карти, талони тощо).

Згідно із Правилами роздрібної торгівлі нафтопродуктами, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.1997 № 1442, роздрібна торгівля моторними бензинами та дизельним паливом має здійснюватись виключно на автомобільних заправних станціях (надалі - АЗС) із застосуванням спеціального обладнання з дотриманням відповідних стандартів, норм та правил передбачених чинним законодавством.

Отже, основною споживчою властивістю послуг із роздрібною реалізацією нафтопродуктів, що використовуються як моторне пальне, є відпуск цих нафтопродуктів на АЗС із застосуванням спеціального обладнання (паливно-роздавальних колонок).

Споживачами зазначених послуг є фізичні та юридичні особи, які експлуатують автотранспортні засоби, що заправляються дизельним паливом у територіальних межах ринку, що досліджується.

За споживчими властивостями та функціональним призначенням низькооктанові, високооктанові бензини та дизельне пальне не є взаємозамінними між собою, оскільки призначені для двигунів різного типу та різних конструкцій, або двигуни потребують технічного переобладнання автомобілів.

Отже, послуги з роздрібною реалізацією низькооктанових, високооктанових бензинів та дизельного пального, що здійснюється на АЗС, не мають еквівалентних товарів - замінників, оскільки споживачі цих послуг не можуть обрати інших товарів на заміну.

Враховуючи наведене, товарними межами ринку є роздрібна реалізація дизельного пального.

Територіальні межі ринку роздрібною реалізацією дизельного пального (або його аналогів) визначено відповідно до пункту 5.1. Методики шляхом установаження мінімальної території, за межами якої з точки зору споживачів придбання у роздріб товару є неможливим або недоцільним.

Відповідно до Методики як значиме використовується підвищення цін, що дорівнює або перевищує 5 відсотків.

Враховуючи, що для споживача, який знаходиться на певній АЗС, може бути доцільним підвищення ціни на 5 %, нижче, наведений розрахунок відстані, яку доцільно подолати споживачу для задоволення попиту в дизельному пальному.

Шляхом моделювання ситуації щодо п'ятивідсоткового збільшення цін на дизельне пальне розраховано економічну вигоду переміщення попиту поза межі АЗС на якій знаходиться споживач.

При виконанні розрахунку взято до уваги, що пересічні споживачі, що експлуатують автомобілі, при переміщенні попиту зазнаватимуть додаткових витрат, пов'язаних з придбанням дизельного пального (близько 1 літр пального на 10 км пробігу), а також експлуатаційних витрат (пов'язаних з ремонтом та технічним обслуговуванням, витратами мастильних матеріалів, зносом, тощо).

Так, наприклад, вартість транспортного засобу вітчизняного виробника Daewoo Lanos у 2014 році становила 211 500 грн.

За даними учасників ринків страхування автотранспортних засобів, знос легкових автомобілів складає в середньому 1,67 % від вартості транспортного засобу за місяць.

Відповідно до статистичної інформації середній пробіг легкових автомобілів на території України складає в середньому (в залежності від марки та року випуску) 16 700 км на рік, отже близько 1396,1 км на місяць. Отже, середній знос транспортних засобів складає 2,54 грн./км ($(211\,500 \times 1,67\% / 100\%) / 1391,6 = 2,54$ грн./км).

При вартості дизельного палива 15,55 грн./літр витрати споживача на 1 км будуть становити близько 4,10 грн./км ($15,55/10 + 2,54 = 4,10$ грн./км).

Для споживача значними (більше 5 %) при заправці 40 літрів та вартості 15,55 грн./л будуть витрати у розмірі 31,10 грн. ($15,55 \text{ грн.} \times 5\% / 100\% \times 40 \text{ л.}$)

Отже, суб'єкти господарювання, які можуть задовольнити попит споживача, який знаходиться на певній АЗС, знаходяться на території, обмеженій 7 – кілометровою відстанню ($31,10 / 4,10 = 7$ км).

Враховуючи наведене, територіальними (географічними) межами ринків роздрібної реалізації дизельного пального є територія, обмежена 7 - кілометровою зоною від АЗС ПП "МАРШАЛ" розташованої за адресою: Харківська обл., Нововодолазьський р-н., с. Павлівка, вул. Жовтнева, 132-а (надалі – Територіальні межі).

Потенційними конкурентами учасників ринках роздрібної реалізації дизельного пального є суб'єкти господарювання, що надають послуги роздрібної реалізації дизельного пального, але не реалізують їх в територіальних межах досліджуваних ринків, а також нові суб'єкти господарювання, що можуть вступити на ці ринки.

Бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на ринки роздрібної реалізації дизельного пального є:

- адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю одержання згоди органів місцевого самоврядування на оренду земельної ділянки для розміщення АЗС, а також дозволів на здійснення роздрібного продажу нафтопродуктів від органів екологічної безпеки, охорони праці, пожежного нагляду тощо;

- економічні обмеження, пов'язані з необхідністю залучення значних коштів для будівництва АЗС, поповнення обігових коштів тощо.

Наведене свідчить про наявність суттєвих бар'єрів для вступу на ринки роздрібної реалізації дизельного пального та неможливість вступу на ці ринки нових учасників у короткий строк.

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного становища на ринку роздрібної реалізації дизельного пального є:

- суб'єкти господарювання, які здійснюють роздрібну реалізацію дизельного пального в Територіальних межах;

- послуги з роздрібної реалізації дизельного пального, що надаються зазначеними суб'єктами господарювання.

На ринку роздрібної реалізації дизельного пального в Територіальних межах діють 3 суб'єкти господарювання різних форм власності, у власності (або оренді) яких знаходиться 3 АЗС:

- ПП "МАРШАЛ", у користуванні якого знаходиться (*Інформація визначена суб'єктом господарювання як інформація з обмеженим доступом*) АЗС;

- ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО ФІРМА "ЛІЛІЯ" (ідентифікаційний код – 22674288, місцезнаходження: 63523, Харківська обл., Чугуївський район, смт Новопокровка, вул. Леніна, 50) (надалі – ПП ФІРМА "ЛІЛІЯ"), у користуванні якого знаходиться (*Інформація визначена суб'єктом господарювання як інформація з обмеженим доступом*) АЗС;

- ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ТАТНЄФТЬ-АЗС-УКРАЇНА" (ідентифікаційний код – 38194448, місцезнаходження: 36010, м. Полтава, вул. Половки, 62) (надалі – ТОВ "ТАТНЄФТЬ-АЗС-УКРАЇНА"), у користуванні якого знаходиться 1 АЗС;

В визначених Територіальних межах протягом 2014 року роздрібну реалізацію дизельного пального здійснювало не більше 3 суб'єктів господарювання різних форм власності. При цьому, ПП «МАРШАЛ» не надало доказів, які б свідчили про те, що воно зазнає значної конкуренції на ринку роздрібної реалізації дизельного пального в цих межах.

За розрахунками, здійсненими відповідно до Методики, на підставі даних, отриманих від суб'єктів господарювання частка ПП «МАРШАЛ» на ринку роздрібної реалізації дизельного пального в Територіальних межах за результатами діяльності в 2014 році становить 56 %.

Враховуючи наведене, відповідно частини другої статті 12 Закону України "Про захист економічної конкуренції" ПП «МАРШАЛ» за результатами діяльності в 2014 році займає монопольне (домінуюче) становище на ринку роздрібної реалізації дизельного пального в межах території обмеженої семи кілометровою зоною від АЗС ПП «МАРШАЛ» розташованої за адресою: Харківська обл., Нововодолажський р-н., с. Павлівка, вул. Жовтнева, 132-а.

В ході дослідження ринку роздрібної реалізації дизельного пального з'ясовано, що ПП «МАРШАЛ» в Територіальних межах з 16.08.2014 на АЗС за адресою: Харківська обл., Нововодолажський р-н., с. Павлівка, вул. Жовтнева, 132-а, підвищило ціни на дизельне пальне на 7 % (*Інформація визначена суб'єктом господарювання як інформація з обмеженим доступом*).

При цьому, облікова закупівельна ціна дизельного пального, яке реалізовувалося протягом зазначеного періоду, не змінювалась та становила (*Інформація визначена суб'єктом господарювання як інформація з обмеженим доступом*) грн./літр.

В ході розгляду Справи з'ясовано, що значне (на 7 %) підвищення вартості дизельного пального на АЗС за адресою: Харківська обл., Нововодолажський р-н., с. Павлівка, вул. Жовтнева, 132-а, відбулося за рахунок підвищення торговельної надбавки на 60 %.

В той же час, у інших суб'єктів господарювання в Територіальних межах розмір торговельної надбавки суттєвих змін не зазнав. А саме,

- у ТОВ «ТАТНЄФТЬ-АЗС-УКРАЇНА» розмір торговельної надбавки на дизельне пальне збільшився на 0,2 %;

- у ПП ФІРМИ «ЛІЛІЯ» розмір торговельної надбавки на дизельне пальне не змінювався.

Аналіз економічної ситуації на ринку роздрібної реалізації дизельного пального в Територіальних межах свідчить про відсутність об'єктивних причин підвищення

ПП «МАРШАЛ» цін на дизельне паливо. Воно відбулось за рахунок підвищення розміру торговельних надбавок при роздрібній реалізації дизельного пального.

Домінуюче становище ПП «МАРШАЛ» дозволяє йому впливати на структуру ринку, конкуренція на якому є ослабленою, та порушувати законні інтереси споживачів, які залишаються незахищеними за відсутності ефективно функціонуючого ринкового механізму із значною конкуренцією між учасниками ринку.

Через обмеженість альтернативних джерел постачання товарів, що задовольняли б попит за нормальними цінами та умовами торгівлі, домінуюча компанія стає для покупців торговельним партнером, стосунків з яким важко уникнути.

За таких умов споживачі потребують спеціального правового захисту, оскільки сам ринковий механізм з адекватним рівнем конкуренції вже не функціонує і не може захистити їх належним чином.

За відсутності ефективної конкуренції на ринку роздрібної реалізації дизельного пального в Територіальних межах споживачі мають недостатньо альтернативних джерел його придбання, тому при купівлі його у ПП «МАРШАЛ» вимушені сплачувати за дизельне паливо більше, ніж є його ціна, яка може бути встановлена при існуванні значної конкуренції на ринку.

Отже, встановленими у Справі обставинами в їхній сукупності доведено, що дії ПП «МАРШАЛ», які полягають у економічно необґрунтованому підвищенні роздрібних цін на дизельне паливо на АЗС, за адресою: Харківська обл., Нововодолажський р-н., с. Павлівка, вул. Жовтнева, 132-а, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України "Про захист економічної конкуренції", у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку роздрібної реалізації дизельного пального в Територіальних межах.

В ході розгляду Справи встановлено, що починаючи з 26.08.2014 на АЗС ПП «МАРШАЛ» за адресою: Харківська обл., Нововодолажський р-н., с. Павлівка, вул. Жовтнева, 132-а відбулося підвищення облікової закупівельної ціни дизельного пального з *(Інформація визначена суб'єктом господарювання як інформація з обмеженим доступом)* грн./літр до *(Інформація визначена суб'єктом господарювання як інформація з обмеженим доступом)* грн./літр, або на 7 %. При цьому, торговельна надбавка на дизельне паливо зменшилась на 35 %.

Враховуючи наведене, порушення законодавства про захист економічної конкуренції ПП «МАРШАЛ» припинено та тривало в період з 16.08.2014 до 25.08.2014 (включно).

Виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ПП «МАРШАЛ» за 2014 рік відповідно до податкової декларації з податку на прибуток підприємства складає *(Інформація визначена суб'єктом господарювання як інформація з обмеженим доступом)* гривень.

За порушення, передбачене пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», на ПП «МАРШАЛ» може бути накладений штраф відповідно до абзацу другої частини другої статті 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції" у розмірі до десяти відсотків (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2014 рік, тобто, до *(Інформація визначена суб'єктом господарювання як інформація з обмеженим доступом)* грн.

При визначенні розміру штрафу враховано, що ПП «МАРШАЛ»:

- припинило вищенаведене порушення законодавства про захист економічної конкуренції;
- сприяло з'ясуванню обставин Справи.

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7, 12, 12¹, 14 Закону України "Про Антимонопольний комітет України" (зі змінами), статтями 48, 50, 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції", пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 30.03.2001 за № 291/5482 (зі змінами), пунктами 29, 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету від 19.09.1994 № 5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 № 169-р) (зі змінами), адміністративна колегія Харківського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "МАРШАЛ" (ідентифікаційний код – 31870046) за результатами діяльності в 2014 році займає монопольне (домінуюче) становище на ринку роздрібної реалізації дизельного пального в межах території обмеженої семи кілометровою зоною від АЗС ПП «МАРШАЛ» розташованої за адресою: Харківська обл., Нововодолажський р-н., с. Павлівка, вул. Жовтнева, 132-а.

2. Визнати, що ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "МАРШАЛ" (ідентифікаційний код – 31870046), економічно необґрунтовано підвищивши в період з 16.08.2014 до 25.08.2014 роздрібні ціни на дизельне пальне на АЗС, за адресою: Харківська обл., Нововодолажський р-н., с. Павлівка, вул. Жовтнева, 132-а, вчинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене пунктом 1 частини другої статті 13, пунктом 2 статті 50 Закону України "Про захист економічної конкуренції", у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку шляхом встановлення таких цін реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку роздрібної реалізації дизельного пального в межах території обмеженої семи кілометровою зоною від АЗС ПП "МАРШАЛ" розташованої за адресою: Харківська обл., Нововодолажський р-н., с. Павлівка, вул. Жовтнева, 132-а.

3. Згідно з частиною п'ятою статті 52 Закону України "Про захист економічної конкуренції" накласти на ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО "МАРШАЛ" (ідентифікаційний код – 31870046) за порушення, зазначене в пункті 2 резолютивної частини цього подання, штраф у розмірі 16 000 (шістнадцять тисяч) гривень.

Відповідно до частини третьої статті 56 Закону України "Про захист економічної конкуренції" штраф повинен бути сплачений у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Відповідно до частини першої статті 60 зазначеного Закону рішення органів Антимонопольного комітету України у двомісячний строк з дня одержання може бути оскаржене до господарського суду.

Згідно з частиною восьмою статті 56 Закону України "Про захист економічної конкуренції" суб'єкт господарювання зобов'язаний протягом п'яти днів з дня сплати штрафу надіслати до територіального відділення документи, що підтверджують сплату штрафу.

Голова колегії

А.Г. Косолапов